

מסורת הש"ס

(א) [צ"ל:התנן],(ב) מעשרות פ"א מ"א, (ג) [צ"ל :דמנ'],(ד) [צ"מ :בג:] (ה) [צ"ל :דמנן], (ו) [מעשרות פ"א מ"א], (ז) [במדבר ית], (ח) [צ"ל :במשנה],

הגהות הב"ח

(א) גמ' ראע"פ שקפה: (ב) תוס' ד"ה ואין וכו' בסוף דריכה משום דאיכא: (ג) ד"ה שמותר וכו' כחלה דמו אלמא דקודם כ"ל ומיתא אמרין ממק: (ד) ד"ה ואע"פ וכו' אין הטבל מתחייב במעשר עד:

מוסף רש"י

יין משיקפה. משיקפאז ההרנים על פי הבור כשמתחיל להיות תוסס ונוטלין הניגן ומשליכן (ב"מ צב:). משיירד לבור. הוי גמרו למעשר (ש"ס). משישלה בחביות. שנוטל חרנים הפים על פי החציות (ביצה ד').

ואין צוצרין עם ישראל כו'. משום דגורם טומאה הוא. ואף ע"ג דסבירא לן השתא מותר לגרום טומאה לחולין כדקמני סיפא ה"מ דעובד כוכבים אבל דישראל טבולים הם לתרומה ואסור לגרום טומאה לתרומה דכתיב(ו) ואני הנה נתתי לך את משמרת תרומותי

בשמי תרומות הכתוב מדבר וכ"ש

שאין דורכין עדריכתן מטמאתן

ומסייע ידי עובדי עזריה: יין **משיקפה**.

הוי גמר מלאכה לענין מעשר ליאסר צו שתיית עראי. משיקפה לשון קף כמו קפא תהומא דמסכת סוכה (דף נג.) שזפין החרצנים על היין כשהוא נח בצור: **ואע"פ שקפה**. מה שבצור קולט מן הגת העליונה ושותה שאותו שלא ירד לצור לא נגמר מלאכתו:

מן הצנור. מקום דרך מרוצ המקלח היין לצור: **ש"מ קיפוי דצור קאמר**.

מדקתני ואע"פ שקפה קולט מן הגת דאי בחציות מה ענינו אלל גת:

בדבי ר' אושעיא. במתני' דבי ר' אושעיא:

משישלה בחביות. חציות. לשון

השולה דגיס מן היס (חולין דף סג.).

משישלה היין מן הצור להנמן בחציות וכן מפרש בצ"מ כהשוכר את הפועלים (דף נצ:). ולעיל קמני לרבנן משיירד לצור ולר"ע משיקפה: **אלא מתניסין דקתני עד שירד לצור**. הא ירד

לצור אע"פ שלא קיפה הוי יין: **נימא**. כי היכי דקתני לענין נסך ה"ג ס"ל לענין מעשר ופליג אדרבנן וארדבי עקיבא: **תלתא טנאי היא**. תנא דידן סבר משיירד לצור ולרבנן משיקפה בצור ולר"ע משישלה: **שאני יין נסך כו'**. אבל במעשר אי כרבנן אי כר"ע:

ולרבא

בטומאה משנגמרה מלאכתן יעשו בטהרה ותרומתן תליה בזהא ספק אמרו בדבר הספק לתרומה אלמלא אפילו בפירות נמי אמרינן הכי אכן יש לתרץ דשאני התם שבצר נולד להם ספק טומאה וא"א עוד להיות טהור לגמרי אבל כאן יש לו ליזהר שלא לטומאותה לכתחלה מיהו קשיא ממההוא דפרק הניזקין (גיטין דף סא. ושם ד"ה רישא) דקאמר רישא בטומאת חולין פירוש שמונת לסייע קודם שנתיל למים לפי שאין שם אלא טומאת חולין ואף על פי שיבא להפריש לבסוף חלה בטומאה ומ"ש מהאי דהכא ואור"ת דבגיטין ליכא אלא חשדא בעלמא שחשודה לעשות פירותיה בטומאה אבל כאן דודאי עושה פירותיו בטומאה אסור לסייע לו אפי' מתחלה וקשה לפי' זה דמתני' קתני לא לשין ולא עורכין משמע הא ברירה וטחינה שריא ובפ' הניזקין (שם דף סא.) תנן צוררת וטומנת גבי אשת עם הארץ ופר"ת התם דוקא דלין כאן אלא חשד בעלמא שחשודה לעשות בטומאה אבל אם עושה בודאי בטומאה לא שרינן והא הכא דעושה בודאי בטומאה ומשמע דברירה וטחינה שרי ואומר ר"ת דהכא מיירי בפירות שלא הוכשרו ולכן שרינא בה ברירה וטחינה אף בעושה בודאי בטומאה וההיא דגיטין מיירי בפירות שהוכשרו כבר ולכן ודאי אם עושה בודאי בטומאה אסור אף לברור ולטמון מיהו בירושלמי תני עלה דמתני' לא בוררין אלא טומנין עמו ופרין מההיא דגיטין דקתני צוררת וטומנת ומשני כאן בלותם כאן בשאינו לותם פי' הכא מיירי שהוכשרו וההיא דגיטין אלא הוכשרו ואינו יורד לחלק כלל בין חשוד לעושה בודאי ולדברי ר"ת נוכל לומר לא לשין ולא טומנין כדברי הירושלמי ומיירי בין הלא בין התם בהוכשרו וטעמא דהכא משום דעושה בודאי בטומאה הוא ולכן לא בוררין ורבי יהודה מלא' פי' אחד בפ' רבינו שלמה כתב ידו אבל לא בוצרים עם ישראל כו' ואע"ג דסבירא לן השתא דמותר לגרום טומאה לחולין כדקמני סיפא ה"מ דעובד כוכבים או ישראל חזר שלא יאכלם רק בימי טומאתו אבל בישראל רשע עובר עזירה הוא שסופו לשתמו טמא ודריכתה לכן עומדת הלכן אסור לסייעו ע"כ לשוני: **רבי עקיבא אומר משיקפה**. תימה כיון דר"ע מיקל הוא עד שיקפה מיצעי ליה כדאמרין בפרק השוכר את הפועלים (ב"מ דף דף פח: ושם ד"ה עד) גבי קישואין ודילועין מאי לאו משיפקסו בשדה לא משיפקסו בצית אי הכי עד שיפקסו מיצעי ליה וי"ל דשאני התם דאיכא למיטעי ולמימר פקס דשדה אבל הכא ליכא למיטעי מידי דודאי אין שום קיפוי קודם ירידתו לצור:

ואע"פ שקפה קולא מן הגת העז'יונה. פי' אבל מן התחמונה כלומר מן הצור אסור לשמות אף עראי שהרי הוקבע למעשר תימה האז גת היכא קאי אי בשדה הוא כדרך כל גתות שלהם שהיו בשדה כדמוכת בפרק המוכר את הבית (ב"ב דף עב.) דתנן מכר את

השדה לא מכר את הגת וגבי בית לא תני ליה וא"כ בדגת שבשדה מיירי לישתרי אפילו מן התחמונה שהרי לא ראה פני הבית ואמרין

(ב"מ דף עז:.) אין הטבל מתחייב (י) עד שיראה פני הבית וכ"ת דמיירי הכא בגת העומד בצית והכנים שם הענבים א"כ איך יוקבע שוב למעשר כדאמר גבי תבואה שהכניסה בזמן שלה וי"ל דלעולם אימא לך דמיירי בגת שבשדה וה"ק קולט מן הגת ויכניסנו לבית וישתה שכל זמן שלא ירד לצור לא נגמרה מלאכתן ואין ראיות פני הבית מתחייב במעשר אלא בדבר שנגמרה מלאכתו אבל ודאי לא יקח מן הצור ויכניסנו לבית וישתה ואיבעית אימא לעולם מיירי בגת שבצית ולא דמי לתבואה שאין דרכה להכניסה לבית בזמן הלכך כי הכניסה בזמן תו לא מיקבע למעשר אבל יין שדרכו להכניסו בענבים ושם נעשה גרנו ודאי בעשיית גורן שלו נקבע וראהו מקישואין ודילועין דאמרין פ' הפועלים (שם דף דף פח: ושם ד"ה לא) דמשיפקסו בצית הוי גמר מלאכתן למעשר ואע"פ שהכניסה בפקס שלהם: **תרצה** נמי דהך קמיייתא. ומתני' דאע"פ שקפה דדייקין מינה ש"מ קיפוי דצור איתא כרבנן: **אימא תלתא טנאי** גינהו. תימה אמאי לא קא משני מתניתין עד שירד לצור ויקפה כדמתרין למתני' קמיייתא וי"ל דא"כ אדמפליג בסיפא בין ירד לשאר שבגת

ליפלוג בירד נמי בין קיפוי לשאינו קיפוי אלא לאו ש"מ דקסבר מתני' דמה שבצור אף קודם קיפוי אסור וא"ת יי (ברייתא) דמעשר (פ"א מ"י) נמי דתני בה ואע"פ שקפה קולט מן הגת כו' אדמפליג בין מה שבצור למה שבגת ליפלוג וליתני במה שבצור בין קיפוי לשאינו קיפוי וי"ל דלין ה"ג דהא תנא ליה רישא יין משיקפה אלמלא אינו נעשה יין עד שיקפה אלא בסיפא רבותא נקט דסד"א כיון שאותו שבצור קפוי ויש איסור גמור לפניו ליגזור על מה שבגת ובצנור אטו דבזר דבקל יצא לטעות אם נמיר לשמות מן הצנור שישתה ג"כ מן הצור הסמוך לו אבל במתני' דתני ברישא אינו נעשה יין נסך עד שירד לצור ולא הוכיר קיפוי כלל אם איתא דהוא מפליג בין קיפוי ולא קיפוי הוה ליה למיתייה ואין לומר דהכא נמי אשמעינן רבותא דע"ג דמה שבצור אסור אסור גמור מ"מ השאר מותר ולא גוררין הא אטו הא דלין זו רבותא דבהא ודאי אין לטעות אם נמיר כשנעט העובד כוכבים במה שבגת להחיר גם מנעט בצור שהרי הגרגומני מפסיק ביניהם והכל יודעים שהגרגומני עושהו יין ואדרבה הוה ליה למנקט רבותא לפלוגי בין קיפוי לשאינו קיפוי: רבא

רבי ישמעאל פרק רביעי עבודה זרה

נו.

ואין בוצרין עם ישראל וכ"ש שאין דורכין. פי' ואפילו בסוף דריכה (ב) דאיכא סיוע לטומאה דאורייתא והא דלאיטרין למיתני כ"ש הכא טפי במצמנה ראשונה היינו משום דאי לא תנא הכא כ"ש ה"א טעמא דלין צוצרין אינו משום סיוע אלא משום גרם טומאה וקמ"ל השתא דטעמא משום סיוע כמו בסוף דריכה:

שמוותר לגרום טומאה לחולין שבא"י. פרש"י ואפילו

הכי אין צוצרין עם ישראל דה"מ שמותר לגרום טומאה בשל עובד כוכבים אבל בשל ישראל טבולים הם לתרומה ואסור לגרום טומאה לתרומה דכתיב ואני הנה נתתי לך את משמרת תרומותי בשמי תרומות הכתוב מדבר וקשיא מההיא דמייתי בפ"ק דנדה (דף ו: ושם ד"ה נולד) תנן התם נולד לה ספק טומאה עד שלא גלגלה תעשה בטומאה משגלגלה תעשה בטהרה כו' וקסבר חולין הטבולין לחלה כחלה דמו אלמלא (ג) אמרינן דקודם גלגול שלא חלה עליה עדיין חיוב חלה אמרינן דתעשה בטומאה והכא נמי אינם ראויס לתרומה עד שיעשו יין ולמה לא יעשו בטומאה כיון שמותר לגרום טומאה ויש שדוחין לומר דשאני התם

דכל זמן שהוא קמח אין כאן חיוב חלה כלל אבל תרומה ראויה משעה שהיא בענבים מידי דהוה אמעשר שהקדימו בשבילים אכן דבר תימה הוא להחשיבה טבול לתרומה קודם מירוח ועוד הקשה רבינו יהודה דצהדיא תניא בתוספתא דחלה (פ"א ע"ג) בחר הך דנולד ספק טומאה כו' וכן פירות שנוול להם ספק טומאה עד שלא נגמרה מלאכתן יעשו דכל זמן שהוא קמח אין כאן חיוב חלה כלל אבל תרומה ראויה משעה שהיא בענבים מידי דהוה אמעשר שהקדימו בשבילים אכן דבר תימה הוא להחשיבה טבול לתרומה קודם מירוח ועוד הקשה רבינו יהודה דצהדיא תניא בתוספתא דחלה (פ"א ע"ג) בחר הך דנולד ספק טומאה כו' וכן פירות שנוול להם ספק טומאה עד שלא נגמרה מלאכתן יעשו דכל זמן שהוא קמח אין כאן חיוב חלה כלל אבל תרומה אלמלא אפילו בפירות נמי אמרינן הכי אכן קשיא ממההוא דפרק הניזקין (גיטין דף סא. ושם ד"ה רישא) דקאמר רישא בטומאת חולין פירוש שמונת לסייע קודם שנתיל למים לפי שאין שם אלא טומאת חולין ואף על פי שיבא להפריש לבסוף חלה בטומאה ומ"ש מהאי דהכא ואור"ת דבגיטין ליכא אלא חשדא בעלמא שחשודה לעשות פירותיה בטומאה אבל כאן דודאי עושה פירותיו בטומאה אסור לסייע לו אפי' מתחלה וקשה לפי' זה דמתני' קתני לא לשין ולא עורכין משמע הא ברירה וטחינה שריא ובפ' הניזקין (שם דף סא.) תנן צוררת וטומנת גבי אשת עם הארץ ופר"ת התם דוקא דלין כאן אלא חשד בעלמא שחשודה לעשות בטומאה אבל אם עושה בודאי בטומאה לא שרינן והא הכא דעושה בודאי בטומאה ומשמע דברירה וטחינה שרי ואומר ר"ת דהכא מיירי בפירות שלא הוכשרו ולכן שרינא בה ברירה וטחינה אף בעושה בודאי בטומאה וההיא דגיטין מיירי בפירות שהוכשרו כבר ולכן ודאי אם עושה בודאי בטומאה אסור אף לברור ולטמון מיהו בירושלמי תני עלה דמתני' לא בוררין אלא טומנין עמו ופרין מההיא דגיטין דקתני צוררת וטומנת ומשני כאן בלותם כאן בשאינו לותם פי' הכא מיירי שהוכשרו וההיא דגיטין אלא הוכשרו ואינו יורד לחלק כלל בין חשוד לעושה בודאי ולדברי ר"ת נוכל לומר לא לשין ולא טומנין כדברי הירושלמי ומיירי בין הלא בין התם בהוכשרו וטעמא דהכא משום דעושה בודאי בטומאה הוא ולכן לא בוררין ורבי יהודה מלא' פי' אחד בפ' רבינו שלמה כתב ידו אבל לא בוצרים עם ישראל כו' ואע"ג דסבירא לן השתא דמותר לגרום טומאה לחולין כדקמני סיפא ה"מ דעובד כוכבים או ישראל חזר שלא יאכלם רק בימי טומאתו אבל בישראל רשע עובר עזירה הוא שסופו לשתמו טמא ודריכתה לכן עומדת הלכן אסור לסייעו ע"כ לשוני: **רבי עקיבא אומר משיקפה**. תימה כיון דר"ע מיקל הוא עד שיקפה מיצעי ליה כדאמרין בפרק השוכר את הפועלים (ב"מ דף דף פח: ושם ד"ה עד) גבי קישואין ודילועין מאי לאו משיפקסו בשדה לא משיפקסו בצית אי הכי עד שיפקסו מיצעי ליה וי"ל דשאני התם דאיכא למיטעי ולמימר פקס דשדה אבל הכא ליכא למיטעי מידי דודאי אין שום קיפוי קודם ירידתו לצור:

ואע"פ שקפה קולא מן הגת העז'יונה. פי' אבל מן התחמונה כלומר מן הצור אסור לשמות אף עראי שהרי הוקבע למעשר תימה האז גת היכא קאי אי בשדה הוא כדרך כל גתות שלהם שהיו בשדה כדמוכת בפרק המוכר את הבית (ב"ב דף עב.) דתנן מכר את

השדה לא מכר את הגת וגבי בית לא תני ליה וא"כ בדגת שבשדה מיירי לישתרי אפילו מן התחמונה שהרי לא ראה פני הבית ואמרין

(ב"מ דף עז:.) אין הטבל מתחייב (י) עד שיראה פני הבית וכ"ת דמיירי הכא בגת העומד בצית והכנים שם הענבים א"כ איך יוקבע שוב למעשר כדאמר גבי תבואה שהכניסה בזמן שלה וי"ל דלעולם אימא לך דמיירי בגת שבשדה וה"ק קולט מן הגת ויכניסנו לבית וישתה שכל זמן שלא ירד לצור לא נגמרה מלאכתן ואין ראיות פני הבית מתחייב במעשר אלא בדבר שנגמרה מלאכתו אבל ודאי לא יקח מן הצור ויכניסנו לבית וישתה ואיבעית אימא לעולם מיירי בגת שבצית ולא דמי לתבואה שאין דרכה להכניסה לבית בזמן הלכך כי הכניסה בזמן תו לא מיקבע למעשר אבל יין שדרכו להכניסו בענבים ושם נעשה גרנו ודאי בעשיית גורן שלו נקבע וראהו מקישואין ודילועין דאמרין פ' הפועלים (שם דף דף פח: ושם ד"ה לא) דמשיפקסו בצית הוי גמר מלאכתן למעשר ואע"פ שהכניסה בפקס שלהם: **תרצה** נמי דהך קמיייתא. ומתני' דאע"פ שקפה דדייקין מינה ש"מ קיפוי דצור איתא כרבנן: **אימא תלתא טנאי** גינהו. תימה אמאי לא קא משני מתניתין עד שירד לצור ויקפה כדמתרין למתני' קמיייתא וי"ל דא"כ אדמפליג בסיפא בין ירד לשאר שבגת ליפלוג בירד נמי בין קיפוי לשאינו קיפוי אלא לאו ש"מ דקסבר מתני' דמה שבצור אף קודם קיפוי אסור וא"ת יי (ברייתא) דמעשר (פ"א מ"י) נמי דתני בה ואע"פ שקפה קולט מן הגת כו' אדמפליג בין מה שבצור למה שבגת ליפלוג וליתני במה שבצור בין קיפוי לשאינו קיפוי וי"ל דלין ה"ג דהא תנא ליה רישא יין משיקפה אלמלא אינו נעשה יין עד שיקפה אלא בסיפא רבותא נקט דסד"א כיון שאותו שבצור קפוי ויש איסור גמור לפניו ליגזור על מה שבגת ובצנור אטו דבזר דבקל יצא לטעות אם נמיר לשמות מן הצנור שישתה ג"כ מן הצור הסמוך לו אבל במתני' דתני ברישא אינו נעשה יין נסך עד שירד לצור ולא הוכיר קיפוי כלל אם איתא דהוא מפליג בין קיפוי ולא קיפוי הוה ליה למיתייה ואין לומר דהכא נמי אשמעינן רבותא דע"ג דמה שבצור אסור אסור גמור מ"מ השאר מותר ולא גוררין הא אטו הא דלין זו רבותא דבהא ודאי אין לטעות אם נמיר כשנעט העובד כוכבים במה שבגת להחיר גם מנעט בצור שהרי הגרגומני מפסיק ביניהם והכל יודעים שהגרגומני עושהו יין ואדרבה הוה ליה למנקט רבותא לפלוגי בין קיפוי לשאינו קיפוי: רבא

בב א מ"י פ"ב מהל' תרומות הלכה י:

בב ב מ"י פט"ו מהל' טומאת אוכלין הלכה

ט ונ"פ מהלכות כבורס הלי יב:

בב ג ד מ"י פ"ג מהל' תעשר הלכה יד
טוש"ע י"ד סי' שלא סתף פו:

רבינו חננאל

 ואין בוצרין עם ישראל שעושה פירותיו בטומאה. וכל שכן שאין דורכין. אבל בוצרין עם העובד כוכבים בגת שמותר לגרום טומאה לחולין שבארץ ישראל: **פוסקא** אין עושין יין נסך עד שירד לבור. ירד לבור מה שבבור אסור והשאר מותר. איני והתניא משיקפה נעשה יין נסך. ופריקין מתניתין רבנן היא ברייתא ר' עקיבא דתניא יין משיירד לבור רבי עקיבא אומר משיקפה. פי' קיפוי הסרת הקצף מעל היין. כדכתוב כקצף על פני המים (באן חסור שויה אחת מן הכתוב) ואבעיא להו קיפוי דבור קיפוי דחבית. הוא או קיפוי דחבית. ופשיט תא שמע דתנן במעשרות פרק ראשון היין משיקפה פי' אסור ליטול ממנו עד שיתעשר שכבר נגמרה מלאכתו למעשר. ואע"פ שקיפה קולט מן הגת העליונה ומן הצינור ושותה ש"מ קיפוי דבור ש"מ. ומדנית רב זבדי רבי עקיבא אומר משישלה. מתרין נמי לברייתא דתני ר' עקיבא אומר משיקפה תני לה הכי ר' עקיבא אומר משיקפה וישלה בחביות כי הוכי דלא תקשי דרבי עקיבא אר' עקיבא ומתניתין דקתני יין נסך ער שירד לבור משום חומרא דיין נסך תני